

بعلاوه فرق دیگری که مدفوعات حیوانات و مخصوصاً انسان باخون و قطعات جدا شده از بدن آنها دارد وجود و گاهی و فور انواع میکرب و تخم میکرب های سایر فیت (بی آزار) و پاتوژن (مرض آور) میباشد بطوریکه هر یک میلی متر مکعب مدفوع انسان ۶۰ هزار تا ۸۰ هزار میکرب همراه خود می آورد که در میان آنها باسیلهای وبا و اسهال خونی باسیلی و آمیبی و میکرب سل و حصیه فراوان بوده و از چند روز تا چند ماه می تواند در زمین مقاوم نماید. اخلاط و خون و ادرار مبتلایان بیماریهای عفونی و واگیردار در دوره بیماری و پس از آن محتوی بسیاری از میکربهای بیماریزا بوده بطور مستقیم زمین را می آلاینند. برای اینکه این باکتریها بتوانند بیماریهای گندزا پدید آورند شرط لازم و کافی آنستکه خود را بانسان برسانند. میکربهای محتوی در پلیدها ممکن است بطور مستقیم اساس زندگی از قبیل لباس و ظروف و اثاثیه و غیره را آلوده نموده از این راه مردم را بیماریهای گوناگون مبتلا سازد. مثلاً موادی که حامل باکتریها هستند ممکن است در اثر تابش نور خورشید بگرد و غبار مبدل شده و بعد بوسیله باد حتی نسیمهای خیلی ملایم بهوا برخاسته از راه تنفس با آسانی ببدن انسان راه جویند. بنابراین هر قدر آلودگی سطح زمین کمتر باشد از انتشار امراض عفونی کاسته خواهد شد.

پیشوای اسلام (ص) از لحاظ محافظت زمین از آلودگیهای مکرر که خود یکی از راههای مهم انتشار گند را محسوب میشود می فرماید: *من فرسکی قال رسول الله ص من فقه الرجل ان یختار موضعاً لبوله یعنی شخص عاقل کسی است که اختیار کند محلی را برای ادرار کردن (۱)* و نیز توصیه نموده اند که رو بیاد یا بر روی زمین سخت ادرار نکنند زیرا که ممکن است ادرار ترشح نموده لباس شخص را ملوث دارد.

مردم بیشتر مایلند که در کنار نهرها و زیر درختان و درب خانه ها و کنار راهها قضای حاجت کنند این عمل کاملاً برخلاف بهداشت است زیرا که مساجد، مدارس کاروانسراها، جادهها، کنار نهرها، کنار دیوارها و درب خانهها از هر حیث محیط

(۱) - (خبر ۶۸ صفحه ۶ فروع کافی)

های مساعدی برای دوام و انتشار میکروبهای عفونی می‌باشند و چنانچه این اماکن به پلیدیها آلوده گردد در اثر عبور و مرور سطح زمین بیشتر آلوده شده بعلاوه کنار نهرها بواسطه رطوبت و کنار دیوارها بعلت نرسیدن اشعه نور خورشید به حد کافی برای رشد میکروبها محیط مساعدی بشمار می‌آیند. انسان ممکن است برنده این ژرم‌ها داخل مسکن و دارای خویش باشد بدین ترتیب که کف کفشهای او بزمین کشیده شده و بآلودگیها و پلیدیها آغشته و بهمان حال بر فرش و اسباب‌خانه ریخته شود از روی همین لحاظ است که شارع مقدس اسلام تخلیه را در مکان‌های نامبرده منع فرموده.

در یکی از ابواب احکام الخلوت یعنی دستورات راجع بانجام ضرورت، محل‌هایی را که نباید مورد استفاده قرار داد معین میکند (۱) و در آنجا چنین میبینیم:

عن ابی الحسن (ع) اجتنب اقیة المساجد و شطوط الانهار و مساقط الثمار و منازل النزال و لا یستقبل القبلة بها یطو لایبول و ارنع ثوبك و ضع حیث شئت یعنی دوری کن از اطراف مساجد، آبگیر نهرها، جایکه آب بر میدارند، محل ریزش میوه‌جات، منزلگاه و اردین، مسافرخانه‌های شخصی و منزلهای بین راه و رو بقبله در موقع غایط و بول و لباس را بالا بزن آنوقت هر جای دیگر که میخواهی رفع حاجت کن.

سئل عن السجاد (ع) این يتوضأ الغریبا قال تقی شطوط الانهار و الطرق النافذة و تحت الاشجار المثمرة و مواضع اللعن قبل له این مواضع اللعن قال ابواب الدور (۲) یعنی شخصی از حضرت سجاد (ع) سؤال می‌کند غریب‌های وارد در شهر کجا پاکیزه شوند «منظور رفع حاجت است» فرمود احتراز کنند از آبگیر نهرها و راههای محل عبور و زیر درختان بارور و مواضعی که باعث بدگویی شود. حقیقه تعجب آور است در همان عبارتی که از استقبال بقبله منع میشود در همانجا از کثیف کردن معابر و کنار مجاری و اطراف منزلگاه نیز نهی میشود ولی در کتب شرعیات فقط حرمت رو بقبله ادرار کردن را بگوش مردم رسانده از سایر

(۱) (۲) - (باب ۱۵ صفحه ۴۳ وسائل)

مناهی حرفی نمیزنند و بالتبجیه وقتی بکوچه‌های بلاد مسلمانان وعادات مردم نظر میاندازیم درست وارونه سفارشات شرع را می بینیم . این دستورات پیشوایان دین از نظر بهداشت شهر فوق العاده مفید است زیرا سبب میشود برای اشخاصیکه دارای مسکن وماوا نیستند مستراحهای عمومی ساخته شود .

یکی دیگر از موضوعاتی که از نظر بهداشت اجتماعی اهمیت فوق العاده دارد ممانعت از تغایه در اطراف چاهها ویا چشمه‌ها ویا نهر های آب‌های آشامیدنیست زیرا آلوده شدن آب حتمی بوده آشامیدن آنها باعث بروز همه گیر بهائی از قبیل وبا ، حصه ، اسهال خونی و غیره در جامعه میگردد .

حضرت صادق (ع) از آباء کرام خود میفرماید : ان النبی (ص) نهی ان یتغوط الرجل علی شفییر بشر یتعذب منها او علی شفییر نهر یتعذب منه او تحت شجرة فیها ثمرتها . (او ثمرها) (۱) یعنی حضرت صادق (ع) از آباء کرام خود نقل فرماید که رسول اکرم (ص) مردم را نهی فرمود تا در لب چاه یا کنار نهریکه آب مشروب گوارا از آنها برداشته میشود ویا زیر درخت میوه دار قضاء حاجت نسازند . این حدیث نشان میدهد پیشوای اسلام (ص) چقدر در محافظت آب مشروب اهالی دقت وتوجه داشته است واگر بیاد آوریم که شش سال قبل در تهران در امر اینکه شخص حصه داری در مجاورت قنات فرمان فرما قضای حاجت کرده بود و صدها نفر از اهالی شهر را مبتلا بحصه نمود بیشتر اهمیت این دستور شرع را حس خواهیم نمود .

بسیاری از مواقع بیماریهای گندزا مانند مطبقة ، دیسانتری ، سل روده و بعضی بیماریهای انگلی بوسیله خوردن میوه یا سبزیهای آغشته بباکتری ویا بانگلکهای این امراض تولید میشود .

عن علی (ع) فی حدیث المناهی قال نهی رسول الله (ص) ان یتبول احد تحت شجرة مثمرة او علی قارعة الطريق (۱) یعنی رسول اکرم (ص) نهی

(۱) - (صفحة ۴۳ باب ده وسائل)

نموده از آنکه بول کنند در زیر درختان میوه دار یا در میان راه (۱)
 و طهر یتى للقائمین والعاکتین والرکح السجود : مساجد و اماکن مقدسه
 مانند خانه کعبه ، مسجد الحرام زیارتگاهها و غیره که مراکز اجتماعات مؤمنین است
 چنانچه در نظافت و پاکیزه نگاهداشتن آنها کوتاهی شده و یا پیلیدی آلوده گردد
 از هر حیث کانونهای مناسبی جهت سرایت و انتشار بیماریها بطریق غیر مستقیم در
 جامعه خواهند بود .

شارع مقدس اسلام پاکیزه نمودن اماکن نامبرده را بر مسلمین فرض و لازم
 دانسته و برای جلوگیری از انتشار بیماریها مسلمین را از پلید نمودن و حتی گزاردن
 اشیاء آلوده منع فرموده و چنانچه آلودگی غیر عمدی باشد تطهیر را لازم دانسته و
 نیز خرید و فروش در مکانهای نامبرده نهی شده .

پیشوای اسلام (ص) بدین دستورات بهداشتی اکتفا فرموده حتی انداختن
 اخلاط را در مساجد که محل اجتماعات است نهی نموده اند (۲) .

با وجود بیاناتیکه پیشوایان اسلام در باره پیش گیری از آلوده شدن سطح
 زمین نموده اند معیناً در بعضی مواقع این آلودگی حتمی بوده و وسیله سرایت
 امراض در جامعه میگردد، برای ازاله کثافات سطح زمین و پاک نمودن آن شارع
 مقدس اسلام آب و آفتاب را دو عامل اصلی قرار داده . (علل آنها در مبحث مطهرات
 بیان خواهد شد) .

دفع کردن پلیدیها

عن عایشه ان رسول الله (ص) کان یامر بدفن سبعة اشیاء من الانسان
 الشعر والظفر والدم والحیض والمشیمه والسن والعلقه (۳) یعنی عایشه گفت
 که پیغمبر خدا امر بدفن هفت چیز از انسان فرموده اول مو دوم ناخن سوم خون
 چهارم حیض پنجم مشیمه ششم دندان هفتم علقه . اشیاء نامبرده از یکطرف دارای

(۱) - (حلیة المتقین حدیث مناهی صفحه ۱۸۳)

(۱) - (وسائل صفحه ۸۳ کتاب الطهاره)

(۲) - (حلیة المتقین صفحه ۶۸۳ فی حدیث المناهی)

(۷۰)